

גליון תתקמב • ערש"ק פרשת תבא

• שנת העשרים •

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

—•••••
"בת קור" כנגד "הרמת קור"

—•••••
שיטת הרמב"ם בגדר חיוב והלכת בדרכיו

—•••••
הטוב הצפון בקללות

—•••••
תיקון העבר מתוך שמחה ובטחון

—•••••
אור
החסידות

קובץ זה יוצא לאור
לעילוי נשמת האי גברא רבא, רודף צדקה וחסד
זכה לפזר מכספו להדפסת תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע
הרב החסיד ר' מאיר בהר"ר שמחה יצחק זאיאנץ ע"ה
ס. פאולו ברזיל
נלב"ע ביום ג' סיון ה'תשפ"א
תנצב"ה

ולזכות יבלחטו"א בניו הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מאיר יעקב זילברשטרומ, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

פתיחה

בעזה"ת.

נחנו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס 'אקראת שבת' (גליון תקמ"ב) היו"ל לפרשת תבא, ובו אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוק"פ"ה נבג"מ זי"ע.

◇ ◇ ◇

המדור "מקרא אני דורש" עוסק במה שבמקרא ביכורים מזכירים את חסדי המקום עמנו גבי "לבן שביקש לעקור את הכל", ובירידת יעקב מצרימה, ולא מזכירים את שאר ריבוי החסדים. ויבאר שייכות תקופות אלו דווקא להודאה להשי"ת בעת הבאת הביכורים.

במדור "יינה של תורה" יבואר מדוע כתבה התורה רק את י"א הארויין ולא את הברכות, ומדוע נחלה אדמו"ר האמצעי כאשר שמע את הקללות מפי קורא אחר ולא מפי אביו בעל התניא. וכל זאת, לאור המבט העמוק על הקללות שבתורה.

במדור "חידושי סוגיות" יבאר שיטת הרמב"ם בגדר חיוב והלכת בדרכיו, האם הוא חיוב על מצוות מעשיות או רק בדברים התלויים בלב, ויבאר שכאשר האדם משתדל להדמות לדרכיו או בדרך ממילא לא יתנהג במדה קיצונית הבאה מתוך התפעלות, אלא התנהגותו כאה מתוך כונה להתאים עצמו להאמת, ואז יאחזו במדה הבינונית שבכל דיעה.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

וזאת למודעי, שברוך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ירכיב השק"י והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להיפך, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעה העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנטמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמינות הדברים.

תוכן עניינים

ב. מקרא אני דורש
"ארמי אובר אבי וירד מצרימה" – ומה עם עשו?

מדוע אינו מזכיר המביא את הביכורים את ההצלה מעשו, קריעת ים סוף, המן והבאר וכיו"ד? / החסד המיוחד של הקב"ה שעליו מודים בעת הבאת ביכורים / בין הצלה במקום עראי להצלה במקום קבוע

(ע"פ לקיטו שיחת חז"ר עמ' 93 ואילך)

ה. פנינים
"בת קול" כנגד "הרמת קול"

(ע"פ לקיטו שיחת חז"ר עמ' 227 ואילך)

"הבאת ביכורים" – ומדוע לא מעשר?

י. יינה של תורה
עומק הטוב הצפון ב"קללות"

מדוע נאמרו בתורה רק ה"א ארויין" ולא הברכות? / מדוע נחלש אדמו"ר האמצעי משמיעת הקללות שבמשנה תורה? / ואלו ברכות טמונות בעמקי הקללות שבתורה? מהות הקללות והעניינים הבלתי רצויים שבתורה

(ע"פ תורת מנחם השנייה ח"ה עמ' 2947 ואילך)

ט. פנינים
אוצרו הנעז של הקב"ה

(ע"פ לקיטו שיחת חז"ר עמ' 82 ואילך)

מי ישרת את עם ישראל לעתיד לבא?

י. חידושי סוגיות
שי הרמב"ם בגדר חיוב והלכת בדרכיו

יביא דברי הש"ס והרמב"ם דיש חיוב בפני עצמו לנהוג בדרכי ה', ויקשה דלכאוי הוא חיוב כולל מכמה מצוות ולא נתחדש בו דבר / יכירית דאין לתרץ שהחידוש הוא חיוב בדברים התלויים בלב לבד, ויסיק דהחידוש הוא הכוונה שבלב המחוייבת ש"ל במעשים אלו

(ע"פ לקיטו שיחת חז"ר עמ' 185 ואילך)

יג. תורת חיים
סדר בלימוד החסידות

יד. דרכי החסידות
אדמו"ר הזקן יורד לעזור ליהודי

טז. שיחות קודש
'תיקון העבר' מתוך שמחה וביטחון

צוות העריכה וההגהה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב זילברשטרומ, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצט, הרב אליהו שוויכה

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד,
Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. • 6084000
#BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להערות והארות:

טל' מערכת: 03-3745979 orhachasidutil@gmail.com

מקרא אני הדרש

ביאורים בפשוטו של מקרא

”ארמי אוֹבֵד אֲבִי וִירֵד מִצְרִימָה” – וּמָה עִם עֲשׂוּ?

מדוע אינו מזכיר המביא את הביכורים ההצלה מעשו, קריעת ים סוף, המן והבאר וכי? / החסר המיוחד של הקב"ה שעליו מודים בעת הבאת ביכורים / בין הצלה במקום עראי להצלה במקום קבוע

ברי"ש פרשתנו מפורש הנוסח שאומר מביא הביכורים כהודאה לה':

”ארמי אוֹבֵד אֲבִי, וִירֵד מִצְרִימָה, וַיִּגַר שָׁם בְּמַתֵּי מַעֲט, וַיְהִי שָׁם לִגְוִי גְדוֹל עֲצוּם וְרַב. וִירְעוּ אֲתָנּוּ הַמִּצְרַיִם וַיַּעֲנוּנוּ, וַיִּתְּנוּ עֲלֵינוּ עֲבוּדָה קִשָּׁה. וַנִּצְעַק אֶל ה' אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ, וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹלֵנוּ, וַיִּרְא אֶת עֲנֵיֵינוּ וְאֶת עֲמַלְנוּ וְאֶת לַחֲצָנוּ. וַיּוֹצֵאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֵרוּעַ נְטוּיָה וּבְמִוְרָא גְדוֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים. וַיְבִיאֵנוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה, וַיִּתֵּן לָנוּ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת, אֶרֶץ זֵבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ” (כו, ה-ט).

ובפירוש רש"י:

”מזכיר חסדי המקום: 'ארמי אוֹבֵד אֲבִי' – לִבְנֵי בִיקֵשׁ לַעֲקוֹר אֶת הַכֹּל כְּשֶׁרָדַף אַחַר יַעֲקֹב . . וִירֵד מִצְרִימָה' – וַעֲוֹד אַחֲרֵים בָּאוּ עֲלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, שְׂאֲחָרֵי זֹאת יֵרֵד יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם”.

ולכאורה כוונת רש"י, שבאמת אין שייכות מיוחדת בין ”ארמי אוֹבֵד אֲבִי וגו'” – לענין הבאת הביכורים; אלא שכיון ומביא ביכורים להזכיר חסדי המקום בנתינת הארץ, מוסיף ומזכיר את ”חסדי המקום” בכ"ף – חסדים אחרים שעשה עמנו מימי קדם, שהציל הקב"ה את אבותינו מלהיות ”אוֹבֵדִים” וכלים על ידי לבן ובגלות מצרים.

[וכך מפרש הרא"ם: ”מזכיר חסדי המקום – לא שהוא מעין הענין”. ובשפתי חכמים: ”כלומר, כיון שמזכיר חסדיו של הקב"ה שנתן להם את הארץ הזאת, מזכיר נמי שאר חסדים שעשה עם אבותינו”].

ב. אך צריך ביאור:

לקראת שבת

ג

כשבא להזכיר ולהודות על "חסדי המקום" - מדוע מזכיר רק את שני החסדים הללו: (א) ההצלה מלבן - "ארמי אוכד אבי", (ב) ההצלה מיד מצרים שהרעו לנו?

וכי מה עם שאר הנסים והחסדים שעשה הקב"ה עם ישראל לפני הכניסה לארץ: קריעת ים סוף ומלחמת עמלק; וכן החסדים שהיו במדבר יום-יום: המן והבאר וכו' - כי הלא הם שעמדו לאבותינו להיות חיים וקיימים, בלכתם ארבעים שנה במדבר לבוא אל הארץ הזאת ולהביא מפירותיה בכורים!?

[ולהעיר:

יש מפרשים שלמדו ברש"י (ראה דברי דוד ובאר בשדה), שכוונת הכתוב היא בעיקר להזכיר את הנס של ההצלה והיציאה ממצרים; וזה שמוסיף ומזכיר את לבן הארמי - אינו ענין בפ"ע אלא רק בתור הקדמה לענין מצרים, כמבואר בדברי המפרשים לפי דרכם.

אולם מלשון רש"י "מזכיר חסדי המקום" - לשון רבים, מובן שלדעתו יש כאן שני חסדים נפרדים. וכן מובן מהמשך לשונו, "ועוד אחרים באו עלינו לללותנו", היינו, שההצלה מלבן היא חסד אחד, חשוב בפני עצמו, והיה עוד נס בפ"ע של ההצלה ממצרים].

ובפשטות היה אפשר לומר שהמיוחד בהצלה מיד לבן ומגלות מצרים, שדוקא בהם היתה זו הצלה של כלל ישראל מכליון גמור (כלשון רש"י כאן "באו עלינו לללותנו");

מה שאין כן שאר החסדים והנסים האמורים, שהיו כמו המשך של נסים פרטיים והסתעפות של החסד דיציאת מצרים, שאין הנס דיציאת מצרים בשלימותו מבלי הנסים שבאו לאחריו: קריעת ים סוף, המן והבאר וכו', ולכן אין צורך להזכירם בפ"ע.

אבל עדיין יקשה, למה "מדגנים" על פרק שלם בחייו של יעקב אבינו ומשפחתו, שגם בו הוא ניצל מכליון גמור, שהיה באמצע, לאחר יציאתו מבית לבן - ולפני ירידתו למצרים: בתקופה זו היה יעקב ירא והתפלל מפילה מיוחדת להצלת משפחתו מיד עשו ואנשיו - "הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בנים" (וישלה לב, יב); והקב"ה עשה לו חסד גדול והוא ניצל עם כל בני ביתו!

ועד"ז בהמשך התקופה - לאחר מעשה שכם - חשש יעקב מ"הכנעני והפרזי", ש"נאספו עלי והכוני ונשמדתי אני וביתי" (וישלה לד, ל); וגם אז היה חסד מהקב"ה להצילו: "ויהי חתת אלקים על הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב" (וישלה לה, ה).

[עוד נס גדול של הצלה מכליון היה לבני ישראל כולם, כאשר עמדו לפני הכניסה לארץ ישראל, ב"אשד הנחלים" (כפי שמפרש רש"י בפרשת חוקת כא, יד ואילך) שהאמוריים היו מתחבאים בתוך ההרים מלמעלה ותכננו להרוג בחצים ובאבני בליסטראות את בני ישראל שעברו למטה, ובפועל "כיון שבאו ישראל לעבור נזדעזעו ההר של ארץ ישראל... ונתקרב לצד ההר של מואב ונכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום" - ואכן, בשעתו אמרו על כך בני ישראל שירה מיוחדת ("אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה").]

למה איפוא כאשר המביא בכורים מזכיר את "חסדי המקום", הוא לא מזכיר את הנסים הגדולים הללו, אלא רק את ההצלה מלבן ומיד מצרים?

ג. וי"ל הביאור בזה:

במצות ביכורים לא נתחייבו אלא לאחר שכבשו את הארץ והתיישבו בה, וכדברי רש"י בתחילת הסדרה: "מגיד שלא נתחייבו בביכורים עד שכבשו את הארץ וחילקה".

מזה מובן, שמצוה זו דהבאת ביכורים עניינה בעיקר הוא הודאה עבור זה שבאו אל הנחלה בהתיישבות קבועה בה, ורק אז היא מביאה את אותו הטוב ששמח בו; וביכורי פירותיה מביא לה' – ולכן חובת הבאת ביכורים היא רק כשהפירות והאדמה שממנה גדלו הם ש"ו (ראה ביכורים ריש פ"א. ובכ"מ).

ומכיון שתכלית ענין הביכורים היא תודה לה' על חסדו וטובו שנתן לנו "את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש" לשבת בה בקביעות, ולאכול מפריה ולשבוע מטובה – לכן, בכדי להדגיש גודל החסד הזה, מזכיר המביא גם כן (רק) דוגמתם – את חסדי ה' שנעשו לאבותינו בעת היותם במקום קבוע, ושכמקום ההוא לא הגיע להם טוב אלא בו עמדו לכלותם ולאבדם, והקב"ה עשה עמהם חסד והצילם, ועד ש"ויביאנו אל המקום הזה", והתיישבו בו ישראל בקביעות מתוך שלימות הטוב.

וזהו שמזכיר דוקא את החסדים שנעשו לאבותינו בארם ובמצרים – כי במקומות אלו ישבו אבותינו באופן קבוע: "עשרים שנה" בארם, ובמצרים – מאתיים ועשר שנים [ועפ"ז יומתק מה שעיקר האריכות בפרשה היא בגלות וגאולת מצרים, כי שם היה ישוב עיקרי – כמה דורות במשך כל חייהם].

והיינו, שמתחיל את הודאתו ב"ארמי אובד אבי – וירד מצרימה", בכדי להדגיש, שמצד המקומות עצמם של ארם ומצרים היתה צפויה להם סכנת כליון ואבדון, אלא שהקב"ה בחסדו הצילם וגאלם, עד שהביאם אל "המקום הזה" שהוא עצמו מלא ברכת ה';

ומעתה מיושב למה לא הזכיר את הצלתו של יעקב מעשו ומאויבים נוספים, שבאה בעת הימצאו בדרך. ועד"ז שאר החסדים שנעשו לבני ישראל בלכתם במדבר, שלא היו אז במקום קבוע אלא באופן של עראי, ובמילא אין זה בדומה לההודאה לה' שבהבאת הבכורים מאדמתו הקבועה.

ובדרך הרמז יש להוסיף, שנרמז זה בלשון רש"י שכתב "מזכיר חסדי המקום" (ולא "חסדי הוי") – שבזה מרומז שהמיוחד בחסדים אלו הוא שהם חסדי ה' השייכים למקום קבוע. וק"ל.

”הבאת ביכורים” – ומדוע לא מעשר?

היום הזה ה' אלקיך מצוך ג' ושמרת ועשית אותם ככל לבבך ובכל נפשך ושמרת ועשית אותם – בת קול מברכתו הבאת בכורים היום, תשנה לשנה הבאה היום, תשנה לשנה הבאה (כו, מז. רש"י)

לכאורה צריך ביאור: מדוע מפרש רש"י שברכה זו היא על מצות ביכורים שבתחילת פרשתנו, ולא על מצות וידוי מעשרות שבפרשה הסמוכה לפסוק זה?

[ואין לומר שרש"י נוקט ביכורים לדוגמא והוא הדין למעשרות (וראה משכיל לדוד) – כי לשון הברכה "תשנה לשנה הבאה" אינו מתאים לוודוי מעשרות, שאינו "לשנה הבאה" אלא רק פעם בשלש שנים, ועל כרחך שאכן רש"י מתכוון דוקא לביכורים].

ויש לומר:

לשון הכתוב בפרשת וידוי מעשרות הוא "כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית", והיינו שהמדובר הוא במי שאיחר להביא את מעשרות השנה הראשונה והשני, והביא את כל מעשרותיו רק בשנה השלישית.

ומעתה מובן שאי אפשר לפרש על ענין זה את הברכה "ושמרת ועשית אותם", דמשמע שישוב ויעשה כן גם בעתיד ("תשנה לשנה הבאה"), שהרי אי אפשר שהכתוב יברכו שישוב ויעשה שלא כהוגן ויאחר מעשרותיו!

ולכן הוכרח רש"י לפרש שברכה זו היא על מצות ביכורים שבתחילת הסדרה, ולא על פרשת וידוי מעשרות.

”בת קול” כנגד ”הרמת קול”

היום הזה ה' אלקיך מצוך לעשות ג' ושמרת ועשית אותם ככל לבבך ובכל נפשך בת קול מברכתו הבאת בכורים היום תשנה לשנה הבאה היום, תשנה לשנה הבאה (כו, מז. רש"י)

צריך ביאור: מדוע דוקא גבי מצות ביכורים מצינו ש"בת קול מברכתו כו' תשנה לשנה הבאה", דבר שלא מצינו דוגמתו בשאר המצוות?

יש לומר הביאור בזה:

מצות ביכורים היא באופן של "מדה כנגד מדה" – שמכיון שהקב"ה הוציאנו ממצרים "ויתן לנו גו' ארץ זבת חלב ודבש" (לעיל פסוק ט), לכן מצווה האדם להביא ראשית פריו, ולהניחו לפני ה'. וכן מצינו בכתוב לקמן (פסוקים יז-יח), שמכיון ש"ה' האמרת היום" לכן "ה' האמירך היום".

ועל פי זה יש לומר בעניננו, שמכיון שבהבאת הבכורים נאמר "וענית ואמרת", "לשון הרמת קול" (רש"י כו, ה ד"ה וענית), לכן השכר הוא מדה כנגד מדה, שהברכה "תשנה לשנה הבאה" נאמרת ע"י "בת קול".

יגנה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

עומק הטוב הצפון ב"קללות"

מדוע נאמרו בתורה רק ה"א ארוזין" ולא הברכות? / מדוע נחלש אדמו"ר האמצעי משמיעת הקללות שבמשנה תורה? / ואלו ברכות טמונות בעמקי הקללות שבתורה?

מהות הקללות והעניינים הבלתי רצויים שבתורה

סדר אמירת הברכות והקללות לפני כניסת בני ישראל לארץ מפורט ברש"י שבפרשתנו (כו,

יב - ע"פ משנה סוטה פ"ז מ"ה):

תחילה "הפכו לויים פניהם כלפי הר גרזים ופתחו בברכה, ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה וגו'", ולאחר ש"אלו ואלו עונין אמן", אזי "חזרו והפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה, ואומרים ארור האיש אשר יעשה פסל וגו'", וכן על זו הדרך בכל הברכות והקללות.

אמנם, כאשר מעיינים בכתובים מתעוררת תמיהה עצומה: הכתוב מונה רק את ה"א ארוזין", ואינו מונה כלל את הברכות הפרטיות "ברוך האיש וגו'":

הן אמת, שגם כאשר אין הברכות כתובות בפירושו, יודעים את מהותן, שהלא כל הברכות הן ההיפך של הקללות הכתובות בפסוק; אך התמיהה עדיין גדולה: הי' מתאים יותר שהכתוב ישתוק מהקללות וימנה רק את הברכות, ומהן יבינו את מהות הקללות.

יש לבאר תחילה את פנימיות עניין הקללות האמורות בתורה, ואזי יובן כיצד דווקא הקללות הן הנה הראויות להיכתב יותר מן הברכות. ומתוך הדברים יתבאר באור חדש עניין הסליחות שאומרים בימים אלו, קודם ראש השנה, וגם יובן עומק הפיוט "במוצאי מנוחה" של מוצאי "שבת סליחות".

כל ענייני התורה הם טוב וברכה

התורה מתחילה באות ב"ת - "בראשית ברא אלקים", ואיאת בזהר (ריש פרשת ויגש) שסיבת הדבר היא משום שאות ב"ת היא ראש התיבה של "ברכה" - "דאיהו סימן ברכה".

הפסוק "בראשית ברא" מדבר מעניין בריאת העולם, ואם כן מובן שאותה "ברכה" שרמוזה בתיבת "בראשית", מושפעת לבריאה כולה.

גם קודם שלומדים את דברי הזהר אודות הברכה שמושפעת מהתורה לעולם, הרי הדברים מפורשים בסיום סיפור בריאת העולם: "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד" (בראשית א, לא). והיינו, שכל העניינים שבעולם הם באופן של "טוב מאוד".

וכמבואר בסה"ק (ראה ספר המאמרים קונטרסים לאדמו"ר האמצעי עמ' ה. ועוד), שהקב"ה הוא "עצם הטוב", ו"מטבע הטוב להיטיב", וממילא הייתה בריאת העולם באופן של טוב וברכה, "טוב מאוד".

ומה שמצינו בתורה כמה עניינים בלתי טובים של עונשים והיפך הברכות וכיוצא בזה, הרי בהכרח לומר שגם הם קשורים לעניין הברכה שבתורה. ויתירה מזו, דווקא בעניינים אלו מתבטא עניין מיוחד ונעלה של טוב, שהיינו טוב יותר אפילו מה"טוב מאוד" שבבריאת העולם.

טוב נעלה זה, אינו מושפע בעולם באופן ישר, אלא הוא מושג על ידי הפיכת הרע לטוב. כאשר מהפכים את חושך הרע והטומאה לטוב ולקדושה, אזי מתגלות דרגות נעלות ביותר בקדושה. וזהו "יתרון האור מן החושך", ו"יתרון החכמה מן הסכלות" (ע"פ לשון הכתוב קהלת ב, יג. וראה ספר הערכים חב"ד ח"ב עמ' תקעה ואילך), שיתרון ומעלת אור הקדושה, מתגלה דווקא כאשר מהפכים לטוב את חושך וסכלות הקליפה והסטרא אחרא.

וכמו שמצינו בקללות בלעם שנהפכו לברכות, ועל כך נאמר (תצא כג, ו) "ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך", והיינו, שדווקא על ידי הפיכת הקללה לברכה, מתגלות דרגות נעלות ועמוקות באהבת ה' לבני ישראל.

וזהו תוכן הדברים בתורה שנראים כהיפך הברכה לכאורה, שתכליתם הוא להתהפך לטוב ולגלות את אורו ית' בעולם באופן נעלה ביותר, מה שאינו יכול להתגלות על ידי "טוב" באופן הרגיל.

כ"ש אבא קורא – לא נשמעות קללות!"

בנוגע לעומק מהותן של הקללות, ועניין ה"ברכה" שבהן, מצינו סיפור מופלא במסכת מועד קטן (ט, א-ב):

רשב"י ציווה את ר' אלעזר בנו לבקש את ברכתם של ר' יונתן בן עסמי ורבי יהודה בן גרים. ולפועל, במקום לברכו, אמרו לו עניינים של היפך הטוב: שיזרע ולא יקצור, שיחרב ביתו, וכיוצא באלו. כאשר חזר, אמר לו רשב"י ש"הנך כולהו ברכתא ניהוו", וביאר לו את הברכות הנעלות שהיו רמוזות וטמונות באלו ה"קללות".

ומבואר בסה"ק (לקוטי תורה בחוקותי מח, א ואילך ובהגה"ה), שלא בכדי אמרו ר' יונתן ור' יהודה את ברכותיהם באופן הנראה בחיצוניות כקללות, כי ברכות נעלות ונשגבות כפי שבירכוהו אי אפשר להן לבוא בפירוש, אלא רק ברזו ובמעטה של קללות. ברכות רגילות יכולות לבוא בגילוי ובהדיא, אך יש והברכות באות מבחינה גבוהה ונעלית אשר אינה יכולה להתגלות בעולם השפל, והן באות באופן של העלם עד שנראות בחיצוניות כקללות. אך בפנימיותן, הן נעלות אף מברכות גלויות.

לקראת שבת

וכן הם הדברים בנוגע לקללות שבפרשת בחוקותי ובפרשתנו (ראה לקו"ת שם), שאף שבחיצוניות המה קללות על העוברים את מצוות התורה, מכל מקום בפנימיותן הן ברכות נשגבות ונעלות הבאות על ידי התשובה. ודווקא משום שגב מעלתן אינן מתגלות כברכות אלא נראות כקללות (בלקוטי תורה שם אמורים הדברים גבי הקללות דבחוקותי, שהן ברכות נשגבות. ומכיוון שבפרשתנו ישנן כפליים קללות (צ"ח), הרי מובן שגם הברכות שבפנימיותן הן **בכפליים**).

ומעשה נורא מסופר (ראה "היום יום" יז אלול) אודות אדמו"ר האמצעי :

על דרך הרגיל ה' אדמו"ר האמצעי שומע את קריאת התורה מאביו, אדמו"ר הזקן. פעם אחת בשבת פרשת תבוא, לא ה' אביו בעירו, והוצרך לשמוע את הקריאה ואת הקללות מאחר. ומגודל עגמת נפשו מהקללות, חש כאב לב ונחלש מאוד, עד שה' ספק אצל אביו אם מותר לו לצום ביום הכפורים (וה' זה בהיותו נער קודם הבר מצוה).

וכאשר שאלוהו, הלא בכל שנה שומע הוא את הקללות ומה נתחדש השתא? השיב: "כאשר אבא קורא, לא נשמעות קללות!" והיינו שבקריאתו של אדמו"ר הזקן הייתה גלוי' משמעותן הפנימית של הקללות, שאינן אלא ברכות נעלות.

טובה כפולה ומכופלת בפנימיותם של "י"א ארוי"ן"

ומעתה יש ליישב מדוע נכתבו בתורה "י"א ארוי"ן" דווקא ולא הברכות:

"י"א הברכות שנאמרו לפני הר גריזים אין בהן חידוש מיוחד, שהלא התורה כולה עניינה ברכה וטובה, ופשיטא שהשי"ת משפיע שכר טוב לשומרי מצוותיו. אך חידוש עצום וטובה כפולה ומכופלת היא בעניין ה"י"א ארוי"ן". "קללות" אלו בפנימיותן אינן אלא ברכות מיוחדות משורש גבוה שאינן יכולות להתגלות להדיא בעולם השפל, ועל כן באו בחיצוניות כהיפך הטוב.

עניין זה שה"י"א ארוי"ן" בפנימיותם הן ברכות נעלות, מובן גם ממה שנאמרו לדור עוברי הירדן דווקא:

על דור זה נאמר "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום" (ואתחנן ד, ד). שמשמעותו היא, ש"כולם שלמים ועומדים להכנס לארץ". מאותן שכתוב בהן חיים כולכם היום" (ראה רש"י חוקת כ, כב).

והנה, פסוק זה נאמר בראש חודש שבט (ראה דברים א, ג). והלא דבר הוא: בני ישראל נכנסו לארץ לאחר הסתלקות משה ב' באדר, ואף על פי כן, מכריזה התורה **כבר בראש חודש שבט** בוודאות ובכירור שהם עתידים להיכנס לארץ, ואין חשש שיגרום החטא בזמן שבינתיים, וכל זה מפני עוצם מעלתם הרוחנית!

ובוודאי שכאשר הכריזו לפניהם על הקללות, לא הייתה הכוונה לקללות כפשוטן שהלא לא היו במעמד ומצב של "והי' אם לא תשמעו" רח"ל, אלא הכוונה הייתה לברכות נעלות הבאות על ידי הפיכת העניינים הבלתי רצויים לטוב וקדושה.

ומעתה יובן היטב מדוע נכתבו בתורה "י"א הקללות דווקא, ולא "י"א הברכות. משום שבפנימיות "י"א הקללות" יש חידוש גדול ועצום של השפעת טוב נשגב, שאינו יכול לבוא בברכות מפורשות, ומעלתן גדלה הרבה על פני "י"א הברכות.

מי ישרת את עם ישראל לעתיד לבא?

הגוי והממלכה אשר לא יעבדוך
יאבדו והגוים חרוב יחרבו
(הפטרת פרשתנו)

לכאורה קשה: היכן מצינו שנצטוו הגוים
לשרת ולעבוד את בני ישראל, עד שאם אינם
עושים כן מגיע להם עונש חמור כ"כ?

ויש לבאר:

ידוע מאמר חז"ל (פרש"י ר"פ בראשית. וראה ויק"ר
פ"ו, ד) "בראשית - בשביל ישראל שנקראו
ראשית", היינו שכל העולם כולו, עם כל
אומות העולם, נבראו רק בשביל ישראל.

אמנם, בזמן הגלות אין תכלית זו ניכרת
בגלוי, ולכן יכולים הגוים להתקיים גם אם
אינם מקיימים את תכלית בריאתם.

אך לעתיד לבוא, שאז תבוא לידי פועל
בגלוי תכלית הבריאה - יהי ניכר בגלוי שעצם
מציאותם של אומות העולם היא רק בשביל
ישראל. וממילא "הגוי אשר לא יעבדוך יאבדו"
- לא בתורת עונש, אלא משום שיהי ניכר
בגלוי שתכלית בריאתם היא בשביל ישראל,
ולכן גוי שאינו מקיים תכלית זו - לא תהי לו
זכות קיום בעולמו של הקב"ה.

אוצרו הגנוז של הקב"ה

להיות לו לעם סגולה
(כו, יח)

בפירוש תיבת "סגולה" כתב רש"י (יתרו יט.
ה ד"ה סגולה): "אוצר חביב, כמו וסגולת מלכים,
כלי יקר ואבנים טובות שהמלכים גונזים
אותם, כך אתם תהיו לי סגולה משאר אומות".

ויש לבאר ענין זה בדרך החסידות:

ברשותו של המלך ישנם סוגים שונים של
אבנים טובות ומרגליות: ישנן אבנים שהמלך
קובען בכתר מלכותו כדי להדר וליפות את
הכתר, ישנן אבנים שהמלך משתמש בהן
לצרכי המדינה וכיו"ב, וישנן אבנים "שהמלכים
גונזים אותם" - המלך אינו משתמש בהן
לצורך כלשהו, וכל תכליתן היא בזה שהמלך
משתעשע ומתענג מעצם מציאותן.

וכמו כן הוא בבני ישראל: חיבתם של בני
ישראל לפניו ית' אינה רק בזה שהם מקיימים
תורה ומצוות ומגלים מלכותו יתברך בעולם,
אלא הקב"ה משתעשע ומתענג בבני ישראל
עצמם, בעצם קיומם ומציאותם, בדוגמת
האבנים הגנוזות באוצר המלך.

לידושי סוגיות

עיון ופירוש בסוגיות הפרשה

שי' הרמב"ם בגדר חיוב והלכת בדרכיו

יביא דברי הש"ס והרמב"ם דיש חיוב בפני עצמו לנהוג בדרכי ה', ויקשה דלכא' הוא חיוב כולל מכמה מצוות ולא נתחדש בו דבר / יכריח דאין לתרץ שהחידוש הוא חיוב בדברים התלויים בלב לבד, ויסיק דהחידוש הוא הכוונה שכלב המחוייבת שצ"ל במעשים אלו

והנה בתשו' ר' אברהם בן הרמב"ם (הוצ' פריימן סי' סג. הוצ' שולזינגער כרך ההשלמה סי' ג) הק' במצוה זו שלכאורה הוא נגד כללי הרמב"ם בשרשי סהמ"צ (שורש ד) שלא מנה ציוויים הכוללים כל המצוות ו"לא צוה לעשות דבר זולת מה שידענו", והוכיח שם דהליכה בדרכי ה' היינו קיום כל המצוות [ועיי' זח"א קעה, ב דהמצוות נק' דרכי ה'. ועיי' שמור"ר פ"ל, ט. ברכות ו ע"א וז ע"א], ותי' ע"ז ד"אין אנו סומכים על מה שמורה עליו פשוטו של הכתוב [בלבד] אלא על מה שמורים עליו הכתוב והקבלה ביחד" וע"פ הקבלה הכוונה ל"דברים התלויים במדות" שהוא "דבר זולתי המצוות. . . שהמצוות הן מעשיות".

וי"ע אם תירוצ' זה מעלה ארוכה גם לקושייתן, כי סו"ס אף "דברים התלויים במדות" המדוברים כאן כבר מחוייבים ונכללים במצוות ואהבת לרעך כמוך, כמ"ש

א' בסהמ"צ להרמב"ם: "מצוה ת, היא שצונו להדמות בו יתעלה כפי היכולת והוא אמרו (פרשתנו כה, ט) והלכת בדרכיו. וכבר נכפל זה הציווי ואמר (עקב יא, כב) ללכת בכל דרכיו, ובא בפירוש (ספרי עה"פ) מה הקב"ה נקרא חנון אף אתה ה' חנון מה הקב"ה נקרא רחום אף אתה ה' רחום מה הקב"ה נקרא חסיד אף אתה ה' חסיד. וכבר נכפל זה הענין בלשון אחר ואמר (ראה יג, ה) אחרי ה' תלכו ובא בפירוש (סוטה יד ע"א) שרצה לומר ההדמות בפעולותיו הטובות והמדות הנכבדות שיתואר בהם הא-ל יתעלה כו". ולכא' צ"ע הא דנמנה כמצוה מחודשת בפ"ע, והוא אינו אלא חיוב הכולל כמה מצוות שכבר נצטיינו בכל אחת מהן בפ"ע מדין גמ"ח וכו', עיי' במאמר הש"ס שציין כאן הרמב"ם שפירשו דהכוונה לביקור חולים וניחום אבלים וקבורת המת וכיו"ב, שכל אלו הם חיובים מדין ואהבת לרעך גו' (שרשי סהמ"צ שורש ב. הל' אבל רפי"ד).

הרמב"ם בשרשי סהמ"צ שורש ט ש"צונו בחמלה והרחמנות והצדקה והחסד והוא אמרו ואהבת לרעך כמוך".

והנראה דכוונתו במ"ש "שהמצות הן מעשיות, והלכת בדרכיו אלו דברים התלויים במדות", דהציווי והלכת בדרכיו הוא (לא) על הנהגה במעשה בפועל באופן של רחמים וכו', מעשה התלוי במדות, (אלא) על הרגש שבלב גופא, וזהו החידוש שבציווי זה מה שלא ידענו ממקום אחר. איברא דעדיין צע"ג בזה מתרי אפי, חדא דמפשטות ל' הרמב"ם בסהמ"צ מ"ע רו והל' דעות פ"ו ה"ג משמע שהחייב דואהבת לרעך כמוך כבר כולל לא רק ההנהגה באופן של ריעות כלפי חבירו אלא גם פשוטו כמשמעו ד"ואהבת", רגש האהבה שבלב (המביא בדרך ממילא חמלה ורחמים כו'), ומאידך הא הלשון "והלכת בדרכיו" מורה על ענין של עשי', הנהגה בפועל, ולא (רק) רגש שבלב, וכפשטות לשון הש"ס הנ"ל "אף אתה הלבש ערומים כו' בקר חולים כו'", וגם בסיום דברי הרמב"ם בסהמ"צ כאן כ' "נכפל זה הענין . . ההדמות בפעולותיו הטובות כו'". ועיין נמי לשונו כמו"נ ח"א ספנ"ד.

אתה כו'". ונמצא שמצוה זו היא מחובת הלבבות, שכוונת האדם בהנהגתו ברחמים וחנינה וכו' תהא כדי "להדמות בו יתעלה", דרק מכיון שדרכים אלו הן דרכיו של הקב"ה לכן ה"ה מתדמה לו. ועפ"י מתורץ בפשטות הטעם ש"והלכת בדרכיו" אינו ציווי כולל – דהא נתחדש כאן החיוב בכוונת ההליכה בדרכים אלו, "להדמות בו יתעלה".

ואין בזה סתירה למשנת"ל ד"והלכת בדרכיו" א"א שפירושו ציווי על הרגש שבלב, אלא על ההליכה (ועשי') בפועל בדרכיו, דמ"מ אין בהמבואר כאן שלילת הפירוש דקאי על ההליכה בפועל (ואדרבה, כנ"ל), כ"א שההדגשה בציווי זה גופא (שהוא על העשי') היא בכוונת ותוכן ההליכה בדרכיו של הקב"ה, שאינה אלא "להדמות בו יתעלה", דברים שבלב וכוונת האדם, שההליכתו בדרכים אלו היא רק משום שהן "דרכיו" של הקב"ה.

וע"פ ביאור זה בגדר החידוש דחייב זה, יש ללמוד נפקותא לדינא, באופן העשי' בפועל המחוייב מצד מצוה זו, ובהקדם דברי הרמב"ם בספר היד, בפירוש המצוה ד"והלכת בדרכיו", דנראה כאילו עירב בזה ב' דברים בלתי קשורים, דבריש הל' דעות האריך בדרך הנהגת האדם אשר "הדרך הישרה היא מדה בינונית שבכל דעה ודעה מכל הדעות שיש לו לאדם והיא הדעה שהיא רחוקה משתי הקצוות", וממשיך "ומצווין אנו ללכת בדרכים האלו הבינוניים והם הדרכים הטובים והישרים שנאמר והלכת בדרכיו . . והם הדרך הבינונית שאנו חייבין ללכת בה, נקראת דרך זו דרך ה'", ולצד זה הזכיר שם גם כמ"פ דמשמעות והלכת בדרכיו הוא המדות הנ"ל דרחום וחנון כו', "דרכים טובים וישרים", ש"חייב אדם

והנראה דכוונתו במ"ש "שהמצות הן מעשיות, והלכת בדרכיו אלו דברים התלויים במדות", דהציווי והלכת בדרכיו הוא (לא) על הנהגה במעשה בפועל באופן של רחמים וכו', מעשה התלוי במדות, (אלא) על הרגש שבלב גופא, וזהו החידוש שבציווי זה מה שלא ידענו ממקום אחר. איברא דעדיין צע"ג בזה מתרי אפי, חדא דמפשטות ל' הרמב"ם בסהמ"צ מ"ע רו והל' דעות פ"ו ה"ג משמע שהחייב דואהבת לרעך כמוך כבר כולל לא רק ההנהגה באופן של ריעות כלפי חבירו אלא גם פשוטו כמשמעו ד"ואהבת", רגש האהבה שבלב (המביא בדרך ממילא חמלה ורחמים כו'), ומאידך הא הלשון "והלכת בדרכיו" מורה על ענין של עשי', הנהגה בפועל, ולא (רק) רגש שבלב, וכפשטות לשון הש"ס הנ"ל "אף אתה הלבש ערומים כו' בקר חולים כו'", וגם בסיום דברי הרמב"ם בסהמ"צ כאן כ' "נכפל זה הענין . . ההדמות בפעולותיו הטובות כו'". ועיין נמי לשונו כמו"נ ח"א ספנ"ד.

וי"ל בזה, שהחידוש בציווי דוהלכת בדרכיו "זולת מה שידענו" – מבואר בדברי הרמב"ם עצמו במה שדייק וכ' "צונו להדמות בו יתעלה כפי היכולת", פי', דאי"ז ציווי הבא לחייב על האדם איזה מעשה או מידה שינהג ברחמים וחנינה וכו' וכו', כ"א הוא ציווי על ענין ההתדמות גופא, "להתדמות בו יתעלה כפי היכולת", ר"ל שהתנהגותו ברחמים וחנינה תהי' כוונתה ומטרתה על מנת שע"ז יתדמה אל הבורא (ובדרך ממילא בא מזה גם החיוב באופן ההנהגה בפועל). ויעויי' שבת קלג: "הוי דומה לו מה הוא חנון ורחום אף

וזהו המשך דברי הרמב"ם, שלאחרי שביאר תוכן ענין המדות אצלו יתברך, ממשיך, שכן ראוי לאדם להתנהג, ש"תכלית מעלת האדם להדמות לו יתעלה כפי היכולת. . . שנדמה מעשינו למעשיו, מה הוא חנון אף אתה הי' חנון כו", דכאשר האדם מתדמה לבוראו, והנהגתו במדות היא כהנהגת הקב"ה כביכול ע"פ מדותיו יתעלה, אזי תהיינה מדותיו של האדם "כפי הראוי", ותושג התועלת השלימה הדרושה ממדה ההיא.

ועפ"ז יובן הקשר בין שני הענינים בספר היד - ה"מדה בינונית שבכל דעה ודעה", והציווי "להדמות אליו כפי כחו" על ידי שמנהיג עצמו בדרכים טובים וישרים ע"פ כל אותן הכוונות שנקרא בהן הא-ל, דב' ענינים אלו תלויים זב"ז ובאים מגדר אחד, כי ההנהגה ע"פ ה"קצוות" (שבכל דיעה ודיעה) נובעת, בדרך כלל, מהתפעלות (הל"ב) שאינה נותנת מקום להנהגה הפכית, ואין בה הכרעת הדעת להכריע אם במצב זה ראוי לעשות כן אם לאו - ועל כן הרי היא מביאה את האדם ל"קצוות". אבל כאשר האדם מנהיג עצמו במדות אלו רק בכוונה כדי "להדמות אליו כפי כחו", אזי במילא התנהגותו במידות אלו אינה (רק) מתוך התפעלות הלב, אלא מתוך כונה והתאמה להאמת והתועלת הראוי ורצוי שבמדות אלו (כפי שהן אצלו יתברך), ואז הרי הוא אוחד במידה הבינונית שבכל דיעה ודיעה, וכלשון הרמב"ם במו"נ "כפי הראוי". ומצד זה, פעמים ההנהגה היא באופן של רחמים ופעמים במקצת בני אדם כו'.

להנהיג עצמו בהן ולהדמות אליו כפי כחו". ועכ"ל דהיינו הך, שכאשר האדם מנהיג עצמו ב"דרכים טובים וישרים" אלו מצד הכוונה כדי "להדמות אליו כפי כחו", ה"ז גופא מחייבו "ללכת בדרכים אלו הבינוניים".

ויובן זה ע"פ המבואר בארוכה במו"נ שם שדרכיו ומדותיו של הקב"ה הם "תוארי מעשיו", היינו "פעולות הדומות לפעולות הנעשות על ידי בני אדם מתוך התפעלות ותכונות נפשיות", וממשיך ש"ראוי למנהיג המדינה. . . להתדמות בתוארים אלה וייעשו על ידו פעולות אלו במדה ובמי שראוי לכך לא מתוך סתם התפעלות. . . כי כל התפעלות רעה", ומביא דוגמא - "ויהי פעמים למקצת בני אדם רחום וחנון, לא מתוך סתם רגישות וחמלה אלא כפי הראוי, ויהי פעמים למקצת בני אדם נוטר ונוקם ובעל חימה כפי הראוי להם ולא מתוך כעס. . . ותהי' מגמתו להפיק מה שיש באותה הפעולה מן התועלת הגדולה לבני אדם רבים". ומסיים (כנ"ל) ש"תכלית מעלת האדם להדמות לו יתעלה כפי היכולת. . . שנדמה מעשינו למעשיו". ומהמשך העניינים משמע, דמ"ש הרמב"ם שאצלו יתברך כל המדות הן פעולות שאינן מתוך התפעלות, אין כוונתו לשלול בזה ענין ההתפעלות והשינוי רק משום שזה לא יתכן בו ית' (כמ"ש שם "לא מתוך התפעלות ולא מתוך שינוי. . . הם נעשות מאתו ית' לא מתוך ענין נוסף על עצמו כלל"), אלא גם משום תוכן פעולות המדות עצמן, דכיון שפעולות אלו באו מאתו ית' לא מתוך התפעלות, לפיכך הן דרכים טובים וישרים באמת, שכל מדה ומדה היא באופן הראוי להעשות.

תורת חיים

מכתבי עצה והדרכה בעבודת השי"ת בחיי היום יום

סדר בלימוד החסידות

לימוד תורה ללא 'חשבונות'!

...ידוע הכתוב האלקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים, כמה וכמה דורות היו לומדים תורה מבלי הכנס בחשבונות רבים באיזה אופן יש לסדר הלימוד שיהי מוצלח ביותר ומתאים לכללי החנוך וכו' וכו' וחדשים מקרוב באו ומתעמקים בסדרים ותחבולות שונות, והתוצאות משיטות אלו הם הפכים ממה שראוי לכאורה לקוות מהם כו' כי בדורות הראשונים הי' החשק גדול ללמוד התורה בלי התחכמות יתירה, וגדלה ג"כ ידיעת התורה בכמות וגם באיכות, משא"כ בהלימוד שאחר כל הכללים הנ"ל נתמעטו הלומדים ונתמעט החשק שלהם וכו',

וככל הדברים האלה הוא ג"כ בלימוד תורת החסידות, שהדרך היותר נכונה היא, שלא לבקש חשבונות רבים, אלא ללמוד ולחזור ללמוד ולא להביט על השעון ולעשות חשבון כמה ענינים השיג במשך שעה זו, ולכשיהפך ויחזור ויהפך בלימוד תורת החסידות אזי בדרך ממילא יזוככו מוחו ולבו ויהיו כלים מוכשרים לקבל את אור תורת החסידות והעיקר - גם את המאור שבה...

(אנרות קודש ה'יה ע"מ ע"מ-פ"ט)

תלוי בתכונות הנפש

...במענה על מכתבו . . בו כותב אודות סדר לימודו בחסידות ומסיים בהנוגע להבנה הדרגתית בלימוד חלק תורה זו.

וכבר מלתי אמורה בשאלות כמו אלו לכמה מהשואלים, שזה תלוי בתכונות נפש הלומד ובהסביבה בה נמצא, אבל, בכללות, אין מקום לדרישה זו דוקא בלימוד תורתנו, כי סו"ס אין לימוד הדרגתי גם בלימוד הנגלה, כי הרי מנהג ישראל להתחיל לימוד תנ"ך מס' ויקרא ולימוד הגמרא מפרק המניח או המפקיד, ודוקא ע"י לימוד זה הקימו גאוני הדורות וגאוני ההבנה ההסברה וההעמקה. ודוקא בלימוד פנימיות התורה באים בדרישה - היפך סדר האמור!

בכל זה יש גם בלימוד התורה הוראות בלתי ידועות. ולדעתי הם ההתחלה בלימוד התניא - ולאברכים שכבר עסקו בלימוד הגמרא ולימוד המוסר, להתחיל, בלימוד חלק שלישי שבתניא הוא אגרת התשובה, ואח"כ חלק ב' שער היחוד והאמונה ואח"כ חלק ראשון, ומזה לעבור ללימוד דרך מצותיך, ומשם ואילך כבר יוכל הלומד להבחין המקום בתורת החסידות שלבו חפץ - נוסף על הלימוד למיגרס, ואפ"ל גם לעיונא אבל לא לעיוני בהעמקה גדולה, במאמרים שתוכנם עבודה קונטרסים המיוחדים וכמו קונטרס ומעין קונטרס עץ חיים וכו"ב.

(אנרות קודש ה'יה ע"מ ע"מ-ר"א-ב)

דרכי הדסה

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהרי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע

הגודר טורפס
ליעליו נשבת
היהדות ר' שלמה
בן ר' יעקב ע"ה
יאנג
נפ"ע כ"ז תשרי התשפ"א
תנצ"ה

אדמו"ר הזקן יורד לעזור ליהודי

יכולים להבין באיזה היכלות נמצאת כעת נשמת הוד כ"ק רבנו הזקן, אחרי כל העלויות של ימי ח"י אלול, הרי מה שלא יעשה, הוא יורד לעולם הזה ועוזר לאותו יהודי.

"נשמה חדשה"

בשלש השנים הראשונות אחרי לידתו של הוד כ"ק רבנו הזקן [נולד בח"י אלול שנת ה'תק"ה] ראו אצל הבעל שם טוב בכיות מרובות גם בעת עריכת השולחנות, כמו אלה של ראש השנה וכו' דבר שלא הי' מדרכו ומנהגו של הבעל שם טוב, שכן דרכו היתה להיות תמיד בשמחה.

לאחר מכן הסביר הבעל שם טוב לתלמידיו טעמו של דבר, כי ירדה נשמה חדשה, והוא חושש עלי, כי הצד שכנגד הרי יודע פירוש הדבר וגם נותנים לו כוחות לעמוד מנגד.

פעם סיפר הבעל שם טוב ב"שולחן" אודות נשמה חדשה שירדה כעת לעולם. וכונתו היתה על נשמת הוד כ"ק רבנו הזקן. באותו "שולחן" נכח גם [אביו של אדמו"ר הזקן] הר' ברוך, אך אף אחד וגם לא הר' ברוך לא ידעו למי הכוונה.

...ישנן אהבת השם, אהבת התורה ואהבת ישראל. בכל אחת מאהבות אלו ישנן שלש מדריגות של "בכל לבבך, בכל נפשך ובכל מאדך", ואהבת ישראל עולה על כולנה, שכן, כולהו אית בה. כשיש למישהו אהבת ישראל, יש לו במילא אהבת התורה ואהבת השם. אך כשיש לו אהבת השם, יכול להיות שלא תהי' לו אהבת התורה, וכשיש לו אהבת התורה יכול להיות שלא תהי' לו אהבת ישראל.

נהיה אור!

מורנו הבעל שם טוב העמיד את הסולם והוד כ"ק רבנו הזקן העניק את הכוחות לעלות על הסולם, שכל יהודי יוכל להגיע למעלה.

לשבור את הרע יכלו גם לפני זה. הרי היו גדולים שהי' להם יצר הרע גדול ושברו אותו. זאת הרי יכול כל יהודי על פי תורה, לשם כך לא זקוקים לנשמה חדשה, אלא הוד כ"ק רבנו הזקן חידש שנהי' אור. לפני זה הי' חושך. כשיתוש או דבר מאוס עוקץ, מתגרדים ושופכים מים חמים על אותו מקום, אבל לא רואים זאת.

הוד כ"ק רבנו הזקן חידש שרואים. צריכים להיכנס ולשאול כיצד להסיר זאת, אך אסור להעלים את הדבר מעצמו. לא עלינו ולא על כל ישראל, חולה, גם חולה מסוכן, הרי כשלא מעלימים זאת עושים משהו לכך והקב"ה עוזר והוא מבריא. אבל כשמעלימים הרי גם מדבר קטן יכולה להתפתח ר"ל מחלה גדולה.

פעם היו עוסקים בחסידות, כיום רק לומדים. פעם עשו, ללמוד סעיף "לקוטי תורה" הי' הרבה, מאמר שלם הי' ריבוי.

כשמלמדים תינוק ללכת, אין הוא הולך עדיין.

מספיק ללמוד חצי שעה, רבע שעה, שעה, אינני מתכוון בזמן רק שעה - מלשון הפנה - , רגע אחד, והעיקר הוא לעשות.

אילו היו חסידים הולכים בדרך הרבי, הוד כ"ק רבנו הזקן והרביים - נשיאי חב"ד שאחריו - הי' הרבה יותר טוב בגשמיות, ומה גם ברוחניות.

ידוע שהוד כ"ק רבנו הזקן הי' אומר: אינני רוצה בגן עדן התחתון שלך, אינני רוצה בגן עדן העליון שלך, אני רוצה רק אותך בלבד.

זאת אמר בשנים הראשונות.

כמה ימים לפני הסתלקותו, אמר:

אינני רוצה כו' גן עדן העליון, יודע אני הגילויים של גן עדן התחתון, יודע אני הגילויים של גן עדן העליון, יודע אני הגילויים של חכמה דאצילות, יודע אני הגילויים העצמיים, שחכמה כעשי' נחשבת, הריני מוסר את כל המסירות נפש שלי, שהיכן שיהודי יבקש אותך משהו עד ביאת המשיח - תשמע לו כפי שאתה שומע לצדיק גמור בראש השנה. משביע אני בחיי נפשי - הוד כ"ק אאזמור"הרה"ק "צמח צדק" הסביר ש"חיי נפשי" הם אורות עצמיים - שהיכן שיהודי יעשה משהו במסירות נפש (ויאמר "אליך הוי' נפשי אשא") אהי' אתו ואעזור לו.

יכולים להבין באיזה היכלות נמצאת כעת נשמת הוד כ"ק רבנו הזקן, אחרי כל העליות של ימי ח"י אלול, הרי מה שלא יעשה, הוא יורד לעולם הזה ועוזר לאותו יהודי.

...אוי אפשר לומר שאנחנו גלמודים, הרי אין אנחנו גלמודים, אלא שלא מרגישים בכך.

(תרגום מספר השיחות ה'תש"ה עמ' 119 ואילך - ספר השיחות תש"ה המתורגם עמ' קיג ואילך)

שיחות קודש

דברות קודש בעיני הרואה, הדרכה
והיוזק בעבודת הש"ת

התוכן שמפורז זה הובא כאן בסגנון שנאמרו הדברים על ידי רבינו,
מלבי שנינו עריכה פלמס לחקל על הלומד

'תיקון העבר' מתוך שמחה וביטחון

של שלימות ומובחר, ועד לאופן של מהדרין מן
המהדרין.

המרירות והחושך נהפכים לאור חזק

וזהו כללות ענין חודש אלול, שהוא חודש
החשבון של השנה שעברה - שאין זה באופן
שרק עורך חשבון ונעצב אל לבו כשהחשבון
אינו מתאים, אלא על ידי זה שעורך את החשבון
כדבעי, ופורע את החוב על ידי התשובה, אזי
מהפך גם את ה"מריירו" וה"חשוכא" של העבר
ל"מיתקו" ו"נהורא", ואדרבה, אור חזק בתוקף
גדול ביותר, שלכן הרי זה הכנה מתאימה
שיומשך בראש השנה "אור חדש עליון יותר
שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה"
(כמבואר באגה"ק (סי"ד)).

ואין ענין יוצא מידי פשוטו (שהרי הכוונה
היא שסוף כל סוף יומשך ב"בשרי", ואדרבה:
"מבשרי אחזה אלקה" (איוב יט, כו)) - שיעשו זאת
מתוך בטחון חזק, ובשמחה ובטוב לבב, וכשבא
היצר ורוצה להפיל אותו בעצבות (ובמילא
מביאו גם לידי עצלות) בגלל מעמדו ומצבו
בעבר - אומרים לו, שאין דבר האבוד, וגם יוכל
להפכו, מיד או ברגע שלאחרי זה, וכל המקדים
הרי זה משובת, ולכן יעשה זאת בשמחה ובטוב
לבב ובהצלחה רבה.

(תורת כנחם חז"י ע' 243 ואילך)

תוספת חיות בהעבודה דאלול

בחודש אלול בכלל, שהוא חודש החשבון על
כל השנה שעברה, צריכה להיות התחזקות בכל
דבר, שזהו ענין תנועת התשובה - התחזקות
ומרוצה בכל דבר, למעלה ממדידה והגבלה;
ובמיוחד מח"י אלול [מלשון "חיות"] - יתוסף
בענין החיות באופן נעלה יותר לגבי ימי חודש
אלול שלפני זה, ועד לאופן ריחוק הערך של דבר
חי לגבי דבר שנקרא העדר החיות ביחס לחיות
שניתוסף מצד אופן העבודה מח"י אלול ומעלה.

ובכללות - תהי' ההתחזקות והוספת החיות
בכל ג' קוין שעליהם העולם עומד, תורה עבודה
וגמילות חסדים (אבות פ"א מ"ב).

יהודי בעל הבית גם על העבר

...[בנוגע ל'תיקון' עניני העבר]: אצל יהודי
לא קיימת מציאות של "מעוות לא יוכל לתקון",
לפי שיהודי הוא בעל הבית לא רק על ההוה
והעתיד, אלא גם על העבר; הנפקא מינה אינה
אלא באופן העבודה כו',

וכשם שיש לו בטחון שבוודאי "הקב"ה
עוזרו" (סוכה נב, ריש ע"ב. וש"י) בנוגע להוה והעתיד -
על דרך זה "הקב"ה עוזרו" לשנות גם את העבר
[אלא שבשביל זה יש צורך בעזר גדול ביותר
מהקב"ה, שכל מציאותו היא למעלה מהחילוק
דהי' הוה ויהי'], שגם העבר יהי' כדבעי, באופן

